

I. Czytanie ze zrozumieniem

Często talizmany to po prostu pospolite kamyki, podrzeźbione lub o dziwacznym, naturalnym kształcie. Mieszkająca za kręgiem polarnym urocza Eskimoska Leora tuliła swój talizman z białego kamienia podobny nieco do *bilikenów* (maskotek wyrabianych tam z kłów lub kości morsa). Kiedy indziej oglądałem nad Zatoką Baffina maleńkie talizmany, rzeźbione w tak zwanym mydlanym kamieniu. Tę ciasnotę siedliska dla ducha rekompensują eskimoscy rzeźbiarze-koczownicy wdziękiem maleńkiej rzeźby, wspaniałą grą światła na powierzchni kamyka. Owe błyski, zwłaszcza oglądane pod niebem Arktyki, przywodzą na myśl teorię pewnych etnologów, że Eskimosi są bezpośrednimi potomkami... paleolitycznych Europejczyków, którzy w związku ze zmianą klimatu powędrowali śladem reniferów na daleką Północ. Opuścili europejskie jaskinie, znaczone już przez nich pierwotnymi malowidłami i rytami, aby w nowych miejscach koczowania budować sobie ziemianki z brył torfu i mchów lub igloo – lodowe groty. (...)

Na dalekich szlakach „zagubionych światów” spotyka się wiele kamieni otaczanych nabożną czcią. Od wieków przypisywano im dziwne cechy. Mówią o tym chociażby żywe jeszcze legendy w Europie, Azji, Afryce, podobnie jak i u Massimów na Wyspach Trobrianda*. Tam na przykład, w wyklętej wiosce na wyspie Kiriwina, leży „Kamień środka Ziemi”, którego nie wolno tknąć! Ścisłe tabu! Od tego kamienia zależą bowiem losy świata: groźba totalnego kataklizmu. Krajowcy wierzą, że z dziury pod owym kamieniem wyszedł ongiś najgorszy z demonów, twórca czarnej magii. Niezwykły lęk ogarnia również mieszkańców, gdy proponuje się im wspólne wejście do pobliskiej jaskini. Wpelnili tam przed laty naukowcy, wynosząc jakieś szerniałe czaszki, które krajowcy natychmiast chytrze im zabrali i znowu ukryli w grocie. Na Kiriwinie stoją w gąszczu zagadkowe kamienie. (...) Ich pierwotny kultowo-magiczny sens jest już od wielu pokoleń zapomniany. Jednak według cienia tych kamieni naczelnicy wiosek nadal ustalają czas siewu, sadzenia, zbioru oraz rozpoczynania plemiennych obrzędów. Może na koralowej wyspie te strzeliste kamienie ustawiały ludy poprzedniej kultury?

*Wyspy Trobrianda to archipelag położony na wschód od Nowej Gwinei.

Stanisław Szwarz-Bronikowski,
Poszukiwanie zagubionych światów. „Arkady”,
Warszawa 1995, s. 59-60.

1. Zamieszczony tekst jest:

- A) baśnią
 B) reportażem
 C) fantastyczną opowieścią
 D) rozprawą naukową

2. Talizmany cechuje to, że:

- A) są niewielkich rozmiarów
 B) mają niezwykle powab
 C) przypisuje się im szczególną moc
 D) swym zasięgiem obejmują niemal całą Ziemię

3. Talizmany pod kołem podbiegunowym naprowadziły naukowców na teorię o:

- A) pochodzeniu mieszkańców Arktyki
 B) groźbie totalnego kataklizmu
 C) związkach kultury eskimoskiej z europejską
 D) wędrowce ludów europejskich na północ

4. Wiara w moc "Kamienia środka Ziemi" wiąże się z:

- A) zakazem dotknięcia
 B) składaniem ofiar
 C) lękiem przed karą
 D) wyklinaniem demona

5. Mieszkańcy Kiriwiny wierzą, że:

- A) los świata zależy od przestrzegania tabu
 B) kamienie mają znaczenie tylko praktyczne
 C) szczątki zmarłych są nietykalne
 D) ich wyspa jest potępiona

6. Codziennosc Massimów jest naznaczona:

- A) magią
 B) rytuałami
 C) walką z zabobonami
 D) dążeniem do poznania prawdy o świecie

II. Nauka o języku

7. Zdaniem bezpodmiotowym jest wypowiedzenie:

- A) Poszliśmy tą drogą.
 B) Zabrania się palić.
 C) Rozbito wazon.
 D) Zaczęło padać.

8. Podmiot domyślny znajduje się w zdaniu:

- A) Wszyscy bawili się świetnie. B) Tylko ona zgłosiła się do konkursu.
 C) Wczoraj spóźnił się do szkoły. D) Nie chcą przyznać się do winy.

9. Prawidłowo wskazano (podkreślono) orzeczenie w zdaniu:

- A) Sportowcy byli zainteresowani grą. B) Patrzył przez palce na wybryki uczniów.
 C) Chciała zobaczyć ten film. D) Będzie czekać na stacji.

10. Nieprawidłową formę ma orzecznik w zdaniu:

- A) Jestem świetny sportowiec. B) Ze wszystkich kotków tylko ten był puszystym.
 C) Byli proszeni o radę. D) Zostanę najlepszym architektem.

11. Gdy *chwytamy byka za rogi* to znaczy, że:

- A) walczymy z nim na arenie B) działamy energicznie i bez wahania
 C) mocujemy się sami z sobą D) zwyciężamy w konkursach

12. Przydawką może być:

- A) rzeczownik w dopełniaczu B) liczebnik
 C) zaimek D) wyrażenie przyimkowe

13. W zdaniu *Wczoraj wszyscy tam poszli po cukierki*. - jest okolicznik:

- A) celu B) przyczyny C) miejsca D) czasu

14. Dopełnienia nie ma w zdaniu:

- A) Ten chłopiec jest najlepszym uczniem. B) Lubię czytać książki.
 C) Poszedł tam z psem. D) Jadła czekoladę z orzechami.

15. *Byłem tu, jednak znudziło mnie długie czekanie*. - to zdanie współrzędnie złożone:

- A) łączne B) rozłączne C) przeciwstawne D) wynikowe

16. Przecinek należy postawić przed spójnikiem w zdaniu:

- A) Zostanę w domu albo pójdę do kina. B) Był najlepszy więc dostał nagrodę.
 C) W ogrodzie kwitły i róże i storczyki. D) Było już późno ale nikt nie chciał wracać.

III. Kształcenie literackie i kulturowe:

17. Planem filmowym jest:

- A) panorama B) pejzaż C) detal D) zbliżenie

18. Portrety dzieci obejrzymy na płótnach:

- A) Tadeusza Makowskiego B) Olgi Boznańskiej
 C) Tadeusza Kantora D) Stanisława Wyspiańskiego

19. Przedstawicielem impresjonizmu w malarstwie jest:

- A) Salvador Dali B) Pieter Bruegel C) Claude Monet D) Edgar Degas

20. Prawidłowo zestawiono muzę z jej atrybutem w szeregu:

- A) Melpomena - muza z maską tragiczną B) Urania - muza z cyrklem i globusem
 C) Erato - muza z maską komiczną D) Klio - muza ze zwojem papirusu

21. Utworem lirycznym jest:

- A) epos B) fraszka C) elegia D) bajka

22. „Wiem, że nic nie wiem” - to słowa:

- A) Heraklita B) Platona C) Kartezjusza D) Sokratesa

23. Węzeł gordyjski przeciął:

- A) Władysław Jagiełło B) Aleksander Macedoński
 C) Don Kichote D) Juliusz Cezar

24. Didaskalia wykorzystuje:

- A) poeta B) filozof C) reżyser D) aktor

25. „Balladynę” z balladą łączy:

- A) tematyka ludowa B) fantastyka C) składnia D) komizm

26. O tragicznej miłości czytamy w utworze:

- A) „Tristan i Izolda” B) „Krzyżacy”
 C) „Romeo i Julia” D) „Kamizelka”